

3.4 Module 4: Intern toezicht

Een intern toezichtsorgaan houdt onder andere het bestuur van de accountantsorganisatie scherp op het voldoen aan de maatschappelijke verwachtingen van het leveren van wettelijke controles van goede kwaliteit en draagt daarmee bij aan het waarborgen van deze kwaliteit.

Scores OOB-accountantsorganisaties

De AFM heeft de door de OOB-accountantsorganisaties verstrekte informatie beoordeeld en op basis van die beoordeling scores toegekend aan de verschillende onderdelen van deze module. In tabel 9 zijn per OOB-accountantsorganisatie de gemiddelde scores voor deze module weergegeven.

Tabel 9. Scores module 4 Intern toezicht

Intern Toezicht		Score
Ernst & Young Accountants LLP		5,0
KPMG Accountants N.V.		5,0
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.		5,0
Deloitte Accountants B.V.		4,8
BDO Audit & Assurance B.V.		4,4
Mazars Paardekooper Hoffman Accountants N.V.		4,0
Baker Tilly Berk N.V.		3,8
Grant Thornton Accountants en Adviseurs B.V.		3,8
Accon avm controlepraktijk B.V.		2,4
Gemiddelde		4,2

Onderbouwing score

In de module 'Intern toezicht' heeft de AFM drie onderwerpen beoordeeld:

1. de bevoegdheden van het interne toezichtsorgaan;
2. de wijze waarop de accountantsorganisaties invulling hebben gegeven aan de begrippen gezag, tijd, kennis en ervaring van het interne toezichtsorgaan; en
3. de waarborgen voor de onafhankelijkheid van het interne toezichtsorgaan.

Bevoegdheden van het interne toezichtsorgaan

Om effectief toezicht te kunnen houden op de werkzaamheden van het bestuur, heeft een intern toezichtsorgaan voldoende bevoegdheden nodig. In het rapport 'In het publiek belang' heeft de werkgroep 'Toekomst accountantsberoep' de volgende bevoegdheden benoemd die zij nodig acht voor het interne toezichtsorgaan van een OOB-accountantsorganisatie:

- het doen van een bindende voordracht voor te benoemen bestuursleden van de Nederlandse topholding, waarvan de aandeelhouders slechts met gekwalificeerde meerderheid kunnen afwijken;¹¹
- het goedkeuren van benoeming en ontslag van partners binnen de controlepraktijk;
- het goedkeuren van het kwaliteitsbeleid en de borging daarvan;
- het goedkeuren van het beloningsbeleid voor bestuurders, partners en medewerkers en bepaling van de beloning voor de bestuurders van de Nederlandse topholding;
- het goedkeuren van de benoeming en beoordeling van de compliance officer;
- het kunnen verlangen van alle informatie van het bestuur, de externe accountant, andere functionarissen en externe adviseurs die de rvc nodig heeft om zijn taak als toezichthoudend orgaan goed te kunnen uitoefenen.

De AFM onderkent het belang van het toekennen van alle bevoegdheden aan het interne toezichtsorgaan die noodzakelijk zijn voor het uitoefenen van haar taak en verwacht dat de toekomstige wetgeving in dergelijke bevoegdheden zal voorzien. Bij aanvang van het onderzoek was de toekomstige wetgeving op dit punt nog niet publiek bekend. De AFM heeft zich in haar onderzoek in 2015 dan ook gericht op de bevoegdheden zoals benoemd in het rapport 'In het publiek belang'.¹²

Bovenstaande bevoegdheden waren voorheen veelal voorbehouden aan de algemene vergadering van aandeelhouders (ava) (partners) of het bestuur van de accountantsorganisatie. De meeste OOB-accountantsorganisaties hebben deze bevoegdheden 'overgeheveld' naar hun interne toezichtsorgaan. De AFM heeft vastgesteld dat Deloitte, EY, GT, KPMG, Mazars en PwC alle bovenstaande bevoegdheden voor hun eigen organisatie concreet en organisatiespecifiek hebben beschreven in reglementen of statuten (of concepten daarvan) en hebben toegekend aan hun interne toezichtsorgaan. Accon heeft wel bovenstaande bevoegdheden opgenomen in een conceptreglement, maar deze nog onvoldoende specifiek gemaakt voor haar organisatie. BDO heeft voor één bevoegdheid een bewuste keuze gemaakt deze op een andere wijze vorm te geven. Binnen BTB wordt met betrekking tot een aantal bevoegdheden nog nagedacht over de wijze waarop deze kunnen overgaan van de ava naar het interne toezichtsorgaan.

Gezag, tijd, kennis en ervaring van het interne toezichtsorgaan

Om op een effectieve wijze invulling te geven aan zijn rol heeft het interne toezichtsorgaan voldoende tijd nodig. Ook dienen de leden over voldoende op de organisatie toegesneden kennis en ervaring te beschikken om op effectieve wijze hun toezichthoudende taken te kunnen vervullen. Ten slotte dienen de leden voldoende gezag te hebben om waar nodig effectief te kunnen interveniëren. In het rapport 'In het publiek belang' zijn onder andere deze elementen

¹¹ De minister van Financiën heeft in zijn brief van 25 september 2014 aan de Tweede Kamer geschreven: "De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor de benoeming en het ontslag van de leden van het bestuur [...]". In het consultatiedocument van het wetsvoorstel voor de Wet aanvullende maatregelen accountantsorganisaties van 7 juli 2015 is een bepaling van gelijke strekking opgenomen. Het ligt daarmee inmiddels in de verwachting dat de wetgeving op dit punt strenger zal zijn dan de hier getoetste maatregel uit het rapport 'In het publiek belang' en de aan het interne toezichtsorgaan toegekende bevoegdheden op dit punt nog moeten worden aangescherpt.

¹² Indien de toekomstige wetgeving op dit punt afwijkt, zal deze vanzelfsprekend voorgaan op de maatregelen uit het rapport 'In het publiek belang' en zal de AFM de nieuwe wettelijke bepalingen in een volgend onderzoek betrekken.

benoemd in de door accountantsorganisaties op te stellen profielschets voor hun rvc. De AFM heeft beoordeeld of de OOB-accountantsorganisaties deze elementen voldoende concreet en organisatiespecifiek hebben uitgewerkt.

Op basis van profielschetsen, reglementen en overige documenten heeft de AFM bij BDO, BTB, Deloitte, EY, KPMG en PwC vastgesteld dat zij een concrete en organisatiespecifieke invulling hebben gegeven aan de tijd, kennis, ervaring en gezag van het interne toezichtsorgaan. Zo hebben zij de verwachte tijdsbesteding van de rvc gekwantificeerd, bijvoorbeeld per individueel rvc-lid, afhankelijk van de rol binnen de rvc. Verder hebben zij specifiek voor hun eigen organisatie omschreven over welke kennis en ervaring en welke mate van gezag het interne toezichtsorgaan moet beschikken. GT en Mazars hebben in hun profielschets en reglement wel bepaald dat hun interne toezichtsorgaan moet beschikken over voldoende tijd, kennis, ervaring en gezag, maar deze begrippen vergen naar het oordeel van de AFM nog concretere en organisatiespecieker uitwerking. Ten slotte heeft Accon nog geen profielschets opgesteld noch op andere wijze invulling gegeven aan deze onderwerpen: voldoende tijd, kennis, ervaring en gezag

Onafhankelijkheid van het interne toezichtsorgaan

Om haar rol als rvc objectief te kunnen vervullen is een onafhankelijke opstelling van de rvc benodigd. De werkgroep heeft deze voorwaarde in het rapport 'In het publiek belang' benoemd als onderdeel van de profielschets van de rvc. De AFM onderschrijft deze maatschappelijke verwachting en verwacht dat een accountantsorganisatie voor haar rvc specifieke onafhankelijkheidsregels heeft bepaald zowel ten opzichte van haar controlecliënten als ten opzichte van de accountantsorganisatie. De AFM acht het daarom nodig dat een accountantsorganisatie een op haar organisatie toegesneden beleid heeft ontwikkeld in lijn met de Code voor de onafhankelijkheid van de accountantsorganisatie en in lijn met de Verordening inzake onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) voor de onafhankelijkheid van controlecliënten. Het beleid omvat alle verschillende mogelijke belangen en relaties (o.a. het ontvangen van geschenken en gastvrijheid, financiële belangen, zakelijke relaties, werkrelaties, nauwe persoonlijke relaties en juridische procedures).

De mate waarin de accountantsorganisaties specifiek op de rvc van toepassing zijnde onafhankelijkheidsregels hebben bepaald, verschilt. De AFM heeft vastgesteld dat EY, KPMG en PwC voor zowel de onafhankelijkheid ten opzichte van controlecliënten als ten opzichte van de accountantsorganisatie specifiek beleid hebben vastgesteld. Bijna alle accountantsorganisaties, met uitzondering van Accon, hebben in lijn met de Code onafhankelijkheidsregels voor hun rvc ten opzichte van de accountantsorganisatie bepaald. BTB en GT verwijzen voor wat betreft de onafhankelijkheid van hun rvc ten opzichte van controlecliënten naar de ViO. BDO en Mazars hebben in aanvulling daarop voor enkele mogelijke belangen en relaties organisatiespecifieke regels opgesteld. Aangezien de meeste onafhankelijkheidsregels in de ViO uitsluitend van toepassing zijn op accountants die assurance-opdrachten uitvoeren en niet op leden van het interne toezichtsorgaan, kan een vermelding dat 'rvc-leden zich moeten houden aan de ViO' niet volstaan. Daarmee is immers voor verschillende mogelijke belangen en relaties nog niet bepaald wat daarvoor de (organisatiespecifieke) regels zijn voor rvc-leden.

‘Good practice’ - PwC

PwC heeft in het Reglement van de rvc de onafhankelijkheid van haar commissarissen ten opzichte van de accountantsorganisatie gewaarborgd door de onafhankelijkheidsvereisten uit de Code daarin op te nemen. Om te waarborgen dat de commissarissen ook onafhankelijk zijn van de controlecliënten van PwC, is een overzicht opgesteld met onafhankelijkheidsregels waaraan de commissarissen moeten voldoen. De onafhankelijkheidsregels voor de commissarissen komen overeen met die in de ViO en de relevante buitenlandse onafhankelijkheidsregels.